

Täysistunto

Keskiviikko 12.12.2018 klo 14.02—21.40

9. Hallituksen esitys laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 272/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.27 **Sisäministeri Kai Mykkänen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi haluan myös omalta osaltani tämänkin lähetekeskustelun ja myös seuraavan hallituksen esityksen lähetekeskustelun osalta vedota eduskuntaan, että käydään sivistynyt, tasapainoinen keskustelu, vaikka on kysymys vaikeista asioista. Ei esitetä eikä valtavirtaisteta loukkaavia vertauksia eikä myöskään sellaisia kohtuuttomia yleistyksiä, jotka saattavat jonkun ihmisryhmän loukkaavaan asemaan, niin kuin tässä keskustelussa helposti tapahtuu, vaan hoidetaan vaikeita asioita parhaamme mukaan Suomen ja kansakunnan hyväksi.

Tässä hallituksen esityksessä kansalaisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että Suomen kansalaisuuden voisi menettää, jos syyllistyy sellaiseen maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen, josta on säädetty ankarimmaksi rangaistukseksi vähintään kahdeksan vuotta vankeutta. Tällaisia rikoksia voisivat olla terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, jotka on suunnattu Suomen elintärkeitä etuja vastaan, esimerkiksi terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä pahoinpitely, tappo tai murha tai myös terroristiryhmän johtaminen, koulutus, värväys tai rahoittaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Edellytyksenä kansalaisuuden menettämiselle, joka on luonnollisesti korkean kynnyksen takana, olisi myös se, että henkilö on tuomittu vähintään viiden vuoden ehdottomaan vankeusrangaistukseen tästä kyseisestä teosta. Päätös kansalaisuuden menettämisestä voitaisiin tehdä Suomessa annetun lainvoimaisen rikostuomion perusteella ja sen jälkeen.

Myös syntyperäinen Suomen kansalainen voisi näin ollen menettää kansalaisuutensa. Kuitenkin niin syntyperäinen kuin muilla tavoin Suomen kansalaisuuden saanut voisi menettää kansalaisuuden ainoastaan, jos henkilöllä on myös jonkin toisen valtion kansalaisuus ja riittävästi tosiasiallisia siteitä tähän toiseen kansalaisuusvaltioon. Perustuslain ja Suomen kansainvälisten velvoitteiden mukaan keneltäkään ei voida ottaa kansalaisuutta pois, jos henkilöstä tulisi tämän myötä kansalaisuudeton.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Arvoisa puhemies! Hallituksen turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman mukaan tietyt terroriteot kriminalisoidaan ja tämän jälkeen säädetään mahdollisuudesta mitätöidä Suomen kansalaisuus terrorismitoimiin osallistuneilta kaksoiskansalaisuuden omaavilta henkilöiltä. Esityksen tavoite on varmasti laajasti jaettu: tavoitellaan vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen. Henkilö, joka olisi syyllistynyt Suomen elintärkeitä etuja vakavasti vaarantavaan rikokseen, voisi siis näin saada myös kansalaisuuden menettämisen kautta merkittävän, vakavan seurauksen, ja hänet saatettaisiin sen jälkeen karkottaa Suomesta, ja näin ollen estettäisiin rikoksen uusiutuminen hänen kohdallaan.

Esitys ei lisäisi merkittävästi viranomaisten työtä. Rikoksesta tuomion antaneen tuomioistuimen olisi automaattisesti ilmoitettava ratkaisustaan Maahanmuuttovirastolle, jos tuomitulla on Suomen ja muun valtion kansalaisuus ja nämä rikosta koskevat edellytykset täyttyvät. Päätöksen kansalaisuuden menettämisestä tekisi Maahanmuuttovirasto, ja päätöksestä voisi valittaa normaaliin tapaan hallinto-oikeuteen.

16.30 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi määrittelee nyt tarkat perusteet Suomen kansalaisuuden menettämiseksi. Kansalaisuuden menettämiseen liittyy paljon symboliikkaa mutta myös käytäntöjä, joihin on nyt tulossa tarkennuksia. Kansalaisuutta ei menetetä kevyin perustein, vaan siihen liittyy aina vakavia tekoja ja vahvoja perusteluja.

Viimeaikaisten julkisuudessa esillä olleiden, ulkomaalaistaustaisten tekemien vakavien rikosten vuoksi on hyvä tuoda tietoisuuteen, ettei Suomi katso läpi sormien valtion tai kansalaisten turvallisuutta vaarantavia tekoja. Toisaalta maamme lainsäädännön humanisuutta osoittaa se, että pyritään huolehtimaan vakaviin rikkomuksiin syyllistyneen tulevaisuudesta siten, ettei häntä jätetä täysin tyhjän päälle. Suomen kansalaisuuden voi menettää vain henkilö, jolla on myös jonkun muun kansalaisuusvaltion kansalaisuus.

Käsittelyssämme olevan ehdotuksen mukaan kansalaisuuden voisi menettää, jos henkilö syyllistyy sellaiseen maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen, josta on säädetty ankarimmaksi rangaistukseksi vähintään kahdeksan vuotta vankeutta. Tällaisia rikoksia ovat Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen, sotaan yllyttäminen, maanpetos, törkeä maanpetos, vakoilu, törkeä vakoilu, valtiopetos ja törkeä valtiopetos. Kansalaisuuden voisi niin ikään menettää terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen kemiallisen aseiden kiellon rikkomisen, biologisen aseiden kiellon rikkomisen, tahallisen törkeän ympäristön turmelemisen, törkeän pahoinpitelyn, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, törkeän tuho-työn, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinräjähdysrikoksen, kaappauksen, surman, tapon ja murhan perusteella. Edellytyksenä olisi aina lisäksi se, että rikos olisi kohdistunut Suomen elintärkeitä etuja vastaan.

Myös seuraavat terrorismirikokset voisivat olla perusteena kansalaisuuden menettämiselle: sellainen terroristiryhmän johtaminen, josta on säädetty rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentissa, terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismin rahoittaminen. Myös näiden rikosten perusteella kansalaisuuden voisi menettää vain, jos teko olisi kohdistunut nimenomaan Suomen elintärkeitä etuja vastaan.

Myös sellainen henkilö, joka on saanut syntyessään Suomen kansalaisuuden, voisi ehdotuksen mukaan menettää sen, jos hänellä olisi niin paljon siteitä muuhun kansalaisuusvaltioon, ettei kansalaisuuden menettäminen merkitsisi kohtuutonta puuttumista hänen yk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

sityis- ja perhe-elämäänsä. Menettämispäätös tehtäisiin aina kyseisen henkilön tilanteen kokonaisvaltaisen tarkastelun pohjalta. Tarkastelussa otettaisiin huomioon se, mitä siteitä hänellä on eri kansalaisuusvaltioihinsa, mukaan lukien niissä käytettävien kielten taito, asuinpaikat ja oleskeluhistoria, perheenjäsenet ja sukulaiset, koulunkäynti ja opiskelu sekä työskentely ja muu taloudellinen toiminta.

Vaikka pidän hallituksen lakiesitystä pääsääntöisesti oikeansisältöisenä, tässä kohdassa olisin kannattanut jyrkempää linjaa. Edellä luetellut kansalaisuuden menettämistä estävät seikat ovat niin kattavat, että ne tekevät kansalaisuuden menettämisen käytännössä mahdottomaksi nykyisen lakiesityksen muodossa. Inhimillisyys on aina tärkeä asia, mutta henkilöihin, jotka ovat syyllistyneet törkeisiin rikoksiin henkilöitä tai valtiota kohtaan, ei pitäisi suhtautua loputtoman ymmärtävästi.

Suvaitsevaista ja iän perusteella paljon anteeksiantavaa näkemystä edustaa hallituksen ehdotuksen näkemys, ettei kansalaisuutta voisi menettää sellaisen rikoksen perusteella, joka olisi tehty alle 18-vuotiaana. Myös tätä jäin miettimään: onko suhtautuminen tällä ikärajalla liian liberaali ja olisiko ikäraja voinut olla 15 vuotta, joka on yleinen rikosoikeudellinen ikäraja. Sen sijaan pidän oikeana kansalaisuusyleissopimuksen mukaisesti, etteivät lapset voisi menettää Suomen kansalaisuutta siksi, että heidän vanhempansa menettäisivät kansalaisuuden rikokseen syyllistymisen vuoksi.

Arvoisa rouva puhemies! Kansalaiset ihmettelevät, miksei kansalaisuutta voisi poistaa välittömästi jo sillä perusteella, että henkilöä epäillään tietystä vakavasta rikoksesta. Vastauksena tähän voi sanoa, että kynns puuttua oman kansalaisen oikeusasemaan kansalaisuuden poistamisella on korkea. Kansalaisuuden menettäminen tiettyihin edellä mainittuihin vakaviin rikoksiin syyllistymisen perusteella edellyttäisi sitä, että syyllisyys olisi lailisesti todeksi näytetty ja rikostuomio olisi lainvoimainen. Pelkän epäilyn tai syytteen nostamisen perusteella kansalaisuutta ei voi menettää.

Hallituksen esitys kansalaisuuslain muuttamiseksi siihen sisältyvine lakeineen täsmentää tarpeellisella tavalla perusteet kansalaisuuden menettämiseksi. Nähtäväksi jää, pitääkö ehdotuksen sisältämää liikaa suvaitsevaisuutta suitsia kuitenkin tulevaisuuden jatkokäsittelyissä.

16.36 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Ensiksi kiitos ministerille siitä, että olette täällä tätä esittelemässä ja myös vastaamassa kysymyksiin.

Kyllä tämä lakiesitys on varmasti tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen tilanteessa, jossa olemme. Meillä on esimerkkejä monista maista: esimerkiksi Tanskassa, Ranskassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Belgiassa, Alankomaissa ja tulevaisuudessa myös Norjassa kansalaisuuden menettäminen on näissä vakavissa rikoksissa, valtion elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneissa rikoksissa, mahdollista, vaikkakin sitten on useita Euroopan unionin maita, joissa tätä mahdollisuutta ei ole.

Viime päivinä suomalaisia ovat järkyttäneet monet ulkomaalaistaustaisten henkilöiden tekemät rikokset, esimerkiksi alaikäisiin kohdistuvat seksuaalirikokset, polttomurhayritys, bussihäiriköinnit, ja ne varmasti muokkaavat myös keskusteluilmapiiriä näihin kysymyksiin liittyen. Nyt pyytäisin, että ministeri selventäisi sitä, että kun tässä on kahdeksan vuoden enimmäisrangaistuksen raja ja kuitenkin nämä koskevat nimenomaan valtion etuja vastaan tehtyjä rikoksia ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, niin ymmärtääkseni kansainväliset velvoitteet, esimerkiksi kansalaisuusyleissopimus ja UNHCR:n tekemät linjaukset, sulkevat pois mahdollisuuden näissä muissa vakavissa rikoksissa kansalai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

suuden poistamiseen. Tämä on asia, joka varmasti kansalaiskeskustelussa nousee esiin, että miksei esimerkiksi törkeään alaikäisen raiskaukseen syyllistyneeltä voida kansalaisuutta ottaa pois. Mutta pyydän, että ministeri vastaisi nyt selkeästi, johtuuko tämä nimenomaan kansainvälisistä sopimuksista.

16.38 Jari Ronkainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Periaatteena kansalaisuuden menettäminen vakavasta rikoksesta on oikein. Hallituksen esitys on kuitenkin muotoiltu niin, että käytännössä se tulisi näillä lakimuutoksilla olemaan erittäin vaikeaa tai lähes mahdotonta.

Ensinnäkin uusi laki koskisi vain ja ainoastaan kaksoiskansalaisia, siis vain kaksoiskansalaisia. Toiseksi kansalaisuuden menettämisen ehdot ovat niin tiukat, että lienevätkö nuo ehdot täyttyneet tähänastisessa suomalaisessa rauhanajan rikoshistoriassa. Kansalaisuuden voisi menettää vain, jos henkilö on syyllistynyt sellaiseen maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen, josta on säädetty ankarimmaksi rangaistukseksi vähintään kahdeksan vuotta vankeutta. Lisäksi edellytyksenä on aina se, että rikos olisi kohdistunut Suomen elintärkeitä etuja vastaan.

Lakeja laadittaessa tulisi pyrkiä aina mahdollisimman selkeään ja ymmärrettävään lainsäädäntöön, jossa harkinnan ja tulkinnan mahdollisuus on minimoitu. Tässä tapauksessa laki tulisi kirjoittaa niin, että kansalaisuuden menettäminen tapahtuisi automaattisesti silloin, kun riittävät edellytykset täyttyvät. Nyt kun kansalaisuuden menettämisen harkinta ollaan antamassa Maahanmuuttovirastolle, olen hyvin epäileväinen sen suhteen, tuleeko kansalaisuuden menetyksiä tapahtumaan ollenkaan. Liekö tämä hallituksen esityksen tarkoituskin, mutta itse olen kriittinen turhaa lainsäädäntötyötä kohtaan.

Ensisijainen lainsäädäntötoimi, jota perussuomalaisetkin ovat peräänkuuluttaneet, tulisi olla tiukempi seula kansalaisuuden myöntämisessä. Olemme esittäneet muun muassa 10 vuoden vaadittua asumisaikaa, nuhteettomuutta ja todellista kielitaitoa. Kun kansalaisuuden myöntämisen kriteerit ovat tiukat, emme joudu niin usein tilanteeseen, jossa kansalaisuuden menettäminen tulisi kyseeseen. Suomen kansalaisuus ei ole mikään itsestäänselvyys vaan etuoikeus.

16.41 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Lailla esitetään säädettäväksi mahdollisuus kansalaisuuden menettämiseen tietyissä tilanteissa, ja sisäministeri meille jo avasikin näitä perusteita.

Tässä kohtaa on hyvä todeta ääneen se, että ymmärtääkseni Suomen kansainvälisten velvoitteiden valossa esimerkiksi seksuaalirikosten perusteella kansalaisuuden menettämistä ei voisi edes esittää, ja nyt puhumme vakavista kansallista turvallisuutta uhkaavista rikoksista ja terroristisista rikoksista.

Tätä uudistusta perustellaankin terrorismin torjunnalla, ja varmasti olemme kaikki sitä mieltä, että meidän on käännettävä kaikki kivet kohtuuden rajoissa vapaata yhteiskuntaa kunnioittaen niin, että saamme terrorismia torjuttua ja ennalta ehkäistä. Mutta esityksessä ei ehkä kuitenkaan perustella kovin tarkasti sitä, minkälaisia vaikutuksia tällä lailla olisi terrorismin tosiasiallisiin mahdollisuuksiin. Oletan kuitenkin, että sisäministeriöllä on ollut jokin ajatus tässä taustalla, kun tämä laiksi asti on haluttu tehdä, ja toivon, että hallintovaliokunnan käsittelyssä pääsemme sitten pohtimaan asiaa hieman syvällisemmin ja saamme myös sellaista tietoa, joka toivottavasti perustelee tämän lain merkitystä. Eli olen kiinnostunut siitä, voidaanko tällä lailla tosiasiaa ehkäistä terrorismia vai onko kyse enemmänkin kosmeettisesta laista, jolla halutaan lähettää tietty viesti. Olen ymmärtänyt,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

että tällaisia rikoksia, joita tässä mainitaan, ei onneksi juurikaan tapahdu, ja sitä kautta tienkin lain vaikutus voi olla lähinnä viestinnällinen. Tämä olisi hyvä selvittää.

Toinen asia, joka on herättänyt keskustelua lainvalmistelun yhteydessä, on kysymys siitä, asettuvatko kaksoiskansalaiset tämän lain myötä eri asemaan muiden kanssa. Eli Suomessa on perinteisesti ollut vaikeaa saada Suomen kansalaisuus, mutta sen menettäminen ei ole aikaisemmin ollut tällä tavalla mahdollista, ja nyt kun puhutaan rikoksista rankaisemisesta, niin on syytä selvittää, että oikeusjärjestelmän näkökulmasta laki kohtelee kaikkia Suomen kansalaisia kuitenkin yhdenvertaisesti riippumatta siitä, ovatko he kaksoiskansalaisia vai eivät. Tämä on mielestäni jotain sellaista, joka on oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti syytä selvittää, vaikka se saattaa monen arkijärjen kannalta hieman kummalliselta kuulostaakin.

Myös kiinnittäisin huomiota siihen, että kaksoisrangaistuksen mahdollisuutta pitää tässä tarkastella, sillä sellainen ei ole oikeuskäytännössämme tyypillistä, että jostain rikoksesta tulee kaksoisrangaistus, vaan puhutaan rangaistuksesta per rikos. Tässä todetaan, että kansalaisuuden menettäminen ei olisi erillinen rangaistus vaan se on rikostuomioon liittyvä hallinnollinen prosessi ja tavallaan seuraus rikoksesta, eli ei kaksoisrangaistus.

Mutta toivoisin ministeriltä, että avaisitte vielä hieman tätä ongelmatiikkaa, koska siitä palautteita tulee.

16.44 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Suurin osa suomalaisista syntyy suomalaisiksi. Kun saa eteensä tällaisen esityksen, jossa tätä asemaa halutaan järkyttää, oli syy sitten mikä tahansa, niin se saa lukemaan esitystä entistä huolellisemmin ja tarkemmin ehkä juuri oikeusvaltioperiaatteen kannalta, joka täällä mainittiin ja joka on aivan keskeinen asia. Onkin erittäin hyvä, että perustuslakivaliokunta tulee tätä asiaa toivotavasti huolella käsittelemään.

Suomen kansalaisuuden menettäminen on erittäin vakava ja iso asia varmasti jokaiselle, joka sen kohteeksi joutuu, oli syy sitten mikä tahansa, ja tuleekin olla erittäin korkea kynnyks siihen, että tällainen oikeus joltakin henkilöltä viedään.

Kun luin tätä esitystä, niin jäin miettimään sitä, onko tosiaan niin, että haluamme antaa maahanmuuttoviranomaiselle tässä asiassa tällaisen vallan, että hän voi tehdä tästä päätöksen. Jotenkin olisin taipuvainen itse ajattelemaan, että tässä olisi hyvä olla normaali oikeusprosessi, jossa on syyttäminen, oikeuden istuminen ja sitten tuomio. Nyt tässä viranomaisen tekee ratkaisun, ja siitä voi sitten valittaa. Pidän tätä kyllä liian kevyenä tähän asiaan, vaikka ymmärränkin aivan täysin asian vakavuuden ja sen, mitä tässä on haettu.

Kyllä tässä monia kysymyksiä jäi näiden perusoikeuksien kannalta, kun tätä esitystä lukee, että onkohan tätä ihan loppuun saakka kuitenkin mietitty. Tässä on iso tehtävä kyllä perustuslakivaliokunnalla.

16.45 Veera Ruoho kok: Arvoisa puhemies! Suomen kansalaisuus on arvokas asia. Sitä ei tule myöntää heppoisin perustein, ja se tulee voida perua vakavin perustein. Näin keskustelimme tuossa hiljattain entisen poliisikollegani kanssa ulkomaalaispoliisista. Haluan nostaa esille sen, että kun aikanaan tein noita maastakarkottamisesityksiä, joissa ei siis kansalaisuutta tietenkään peruttu mutta oleskelulupia kylläkin, niin kyllä rikoksiin syyllistyneille ulkomaalaisille oli paljon kovempi rangaistus pelkästään jo se, että ollaan siinä karkotustutkinnassa, saatikka sitten, että se karkotuspäätös tulee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

Kansalaisuuden peruminen on vakava asia, kuten täällä edustaja Laukkanenkin sanoi, ja varmasti vaikuttaa yksilön elämään merkittävästi, mutta yhtä lailla sitten pitää miettiä sitä rikosta, mihin hän on syylistynyt, ja sitä, mitä vaikutuksia sillä on kenties ollut jonkun toisen tai toisten ihmisten elämään. Minä nyt haluaisinkin vielä tarkennusta sisäministeri Mykkäseltä, jolla oli aivan erinomainen esitys taas tuossa aikaisemmin, rikoksista elintärkeitä etuja vastaan. Nyt peilaisin vähän tapahtumia, mitä tuolla Oulussakin on vielä tutkinassa ja näin pois päin: jos meillä on tämmöinen ilmiö, missä nyt selkeästi näkyy, että semmoisia naisvastaisia ja tasa-arvon vastaisia asenteita leviää Suomeen ja sitä kautta syyllistytään — kyllä näin naisihmisenä sanon — törkeään rikokseen, niin voidaanko katsoa, kun puhutaan rikoksista elintärkeitä etuja vastaan, että niihin etuihin kuuluu meidän naisten ja miesten tasa-arvo?

16.48 Juho Eerola ps: Arvoisa puhemies! Täytyy tosiaan kiittää hallitusta tästä oikeasuuntaisesta esityksestä, vaikkakaan kovin pitkälle sinne oikeaan suuntaan ei sitten loppujen lopuksi tässä vielä päästäkään, mutta oikea suunta kuitenkin.

Suomen passi on oikeastaan yksi maailman arvokkaimmista passeista, jos sitä katsotaan sillä mittarilla, kuinka moneen maahan sillä pääsee ilman viisumia: ilmeisesti useampaan maahan kuin minkään muun maan passilla, jos minulla on oikeat tiedot, mutta ainakin kärkijoukossa ollaan. Toisaalta Suomen kansalaisuuden kuitenkin saa jopa helpommin kuin monen muun maan. Esimerkiksi vaikkapa Irakin kansalaisuuden saaminen on paljon vaikeampaa kuin Suomen kansalaisuuden saaminen. Eli nyt samalla kun helpotetaan sitä, että Suomen kansalaisuuden menettää, niin vastavuoroisesti voisi sitten kansalaisuuden saamista samassa yhteydessä vaikeuttaa.

Tämän keskustelun aikana on tullut esille monia epäkohtia, joita tässä esityksessä on, vaikka oikeaan suuntaan mennäänkin. Olen kirjoitellut niitä ylös, ja jos meidän valiokuntamme tästä jonkunäköistä lausuntoa pääsee antamaan, niin otetaan ne siellä sitten tarkempaan syyniin.

16.49 Reijo Hongisto sin: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelypuheenvuorosta. Tämähän osoittaa hallituksen halua torjua terroristisia rikoksia ja yleensäkin terrorismiajatusta.

Tuossa ministerin esittelypuheenvuoroa kuunnellessa tuli mieleeni — hain salin ulkopuolelta lakiesitystä ja en löytänyt, kaikki nämä lakiesitykset olivat loppuneet, minä en pystynyt sitä esitystä lukemaan, olen pelkän arvailun varassa — että täytyykö tämä teko siinä tapauksessa, että Suomessa asuva kaksoiskansalainen lähtee Suomesta vaikka jonnekin tiettyyn maahan ja taistelee siellä, sanotaanko, terrorismijoukoissa tai, puhutaan nimillä, Isilin joukoissa taistelee. Sen jälkeen kun on siellä omat tekonsa tehnyt ja palaa takaisin Suomeen, niin kuinka on, jos tällainen teko tulee Suomen viranomaisten tietoon ja asia tutkitaan ja tarvittaessa siitä tuomitaankin, niin antaako tämä laki oikeuden poistaa henkilöltä Suomen kansalaisuus? Minä itse ajattelen sillä tavalla, että tällaiset vapaaehtoisesti sotimaan lähteneet eivät kyllä minun oikeustajuni mukaan ansaitse Suomen kansalaisuutta, mutta on mielenkiintoista nähdä, onko se tässä lakiesityksessä ja kuinka siihen on suhtauduttu.

Tuossa edustaja Ronkainen hyvän puheenvuoron piti ja pohti omassa puheenvuorossaan sitten tätä, että lakiesitys koskee vain kaksoiskansalaisia. Edustaja Ronkaisen puheenvuoroa kuunnellessa jäin sitten miettimään sitä, että jos on kaksoiskansalaisuus, niin sil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

loin mielestäni on mahdollista, että poistetaan Suomen kansalaisuus. Silloin jää tämä toinen kansalaisuus, ja silloin henkilö voidaan poistaa siihen maahan, jonka kansalaisuus on. Mutta jos henkilöllä on vain ja ainoastaan Suomen kansalaisuus, niin kuinka menetellään siinä tapauksessa?

Hallintovaliokunnan puheenjohtaja Eerola tuossa totesi, että lakiesitys tulee todennäköisesti aikanaan hallintovaliokuntaan. Uskon ja luotan siihen, että esitystä siellä valiokunnassa sitten työstetään ja saadaan tämä lakiesitys varsin hyvään muotoon. — Kiitoksia.

16.51 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut hyvää keskustelua, ja uskon, että ministeri vielä selventää ja vastailee kysymyksiin.

Erityisesti olen itse kiinnostunut siitä, miltä osin nämä rajoitukset, joita tähän lainsäädäntöön on tehty, liittyvät suoraan kansalaisuutta koskeviin, Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin ja miltä osin tässä on sitten muusta, ikään kuin poliittisesta harkinnasta, kysymys. Ymmärtääkseni näiden kansainvälisten sopimustenkaan mukaan ketään ei voida jättää kansalaisuudettomaksi, eli silloin henkilöltä, jolla on vain Suomen kansalaisuus, ei voida sitä ottaa pois, koska hänelle ei sitten jäisi mitään kansalaisuutta.

Olen kyllä aika vakuuttunut siitä, että kun tässä on kahdeksan vuoden raja eli tämä koskee niitä rikoksia, joista on säädetty ankarimmaksi rangaistukseksi vähintään kahdeksan vuotta vankeutta, ja sitten jos tulee näitä muita kuin terrorismi- tai valtion etuihin kohdistuvia rikoksia, joista on mahdollisuus tuomita yli kahdeksan vuoden vankeusrangaistukseen, niin tämä tulee varmasti herättämään kansalaisten keskuudessa keskustelua, että miksi nyt tässä tapauksessa ei voida kansalaisuutta poistaa. Ministeri varmaan vastaa, tuleeko tämäkin suoraan kansainvälisistä sopimuksista.

16.53 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esityshän juontaa juurensa siitä ajasta, kun keskusteltiin suomalaisten osallistumisesta Isilin joukkoihin. Suomestahan lähti silloin eniten henkilöitä Euroopassa suhteessa väkilukuun taistelemaan Syyriaan ja muualle maailmaan, ja silloin ainakin tästä tarpeesta keskusteltiin tässä salissa.

Nytten tämä hallituksen esitys on toki askel oikeaan suuntaan, mutta nämä ovat mielestäni kyllä hyvin varovaiset askelet. Voisi käyttää oikeastaan termiä hyvin vesitetty versio siitä, mihin asti olisi pitänyt mennä ja millaista tarvetta ainakin kansa odottaa. Tämähän juontaa juurensa mahdollisuudesta Euroopan unionissa säätää tämänkaltaista lainsäädäntöä, ratifioida tänne, ja kovin moni maa ei tätä askelta ottanut. Mutta huomasin hallituksen esityksestä, että Tanskassa on hyvinkin tiukka linja tämänkin suhteen ja siellä ollaan yritetty mennä jopa pidemmälle kuin on ollut mahdollista.

Tällainen kahdeksan vuoden minimituomioraja on mielestäni käsittämättömän korkea, koska tämähän ei esimerkiksi sisällytä terroristiryhmän johtamisrikoksia muuten kuin siltä toiselta osalta, koska siellä toisessa osassa, terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, enimmäisrangaistus on kuusi vuotta ja 2 §:n 1 momentissa on 12 vuotta, eli se koskisi vain sitä osaa. Sinänsä jopa terrorismirikoksesta ei saisi tällaista uhkaa päälle, että voisi menettää kansalaisuutensa, mikä mielestäni erittäin huono asia.

Mitä tulee sitten täällä esitettyihin keskusteluihin, kun edustaja Ruoho ja Laukkanen arvioivat sitä, että Suomen kansalaisuutta ei tulisi menettää kevyin perustein, ja olitte huolissanne siitä, että tämä voi johtaa jopa siihen, niin mielestäni Suomen kansalaisuuden ei pitäisi olla mikään itsestäänselvyys henkilöille, joilla on myös toisen maan kansalaisuus ja jotka täällä osallistuvat rikokseen. Itse olisin valmis kannattamaan sellaista lainsäädäntöä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

jossa huomattavasti kevyemmin perustein toinen kansalaisuus elikkä Suomen kansalaisuus otettaisiin pois ulkomaalaisilta, jotka syyllistyvät törkeisiin rikoksiin Suomessa. [Veera Ruoho: Väärin tulkittu!]

Tämä Oulun tapaus, Oulun raiskausepidemia ja lasten hyväksikäyttöepidemia, osoitti sen, että eivät täällä edes turvapaikanhakijat, jotka odottavat käsittelyä tai ovat saaneet päätöksen, joutu maasta pois, ellei esimerkiksi sitten Irak, jos vaikka olisi irakilainen rikosentekijä, suostu ottamaan heitä vastaan. Meillähän on Suomessa jo ennestäänkin näitä tuomittuja, jotka nauttivat vapaana laittomasti maassa jopa Suomen antamaa terveydenhuoltoa ja sosiaaliturvaa, vaikka heidän kuului olla poistettu tästä maasta. Siinä mielessä odottaisin kyllä, arvoisa ministeri, joka teette erittäin hyvää työtä, paljon tiukempaa lainsäädäntöesitystä tänne taloon, niin että kaikki rikoksiin syyllistyneet ulkomaalaiset, jotka omaavat kaksoiskansalaisuuden, joutuisivat tuomiolle [Puhemies koputtaa] pienemmistäkin rikoksista, jos se suinkin on mahdollista. Jos se vaatii perustuslain muutosta ja muuttamista, niin silloin tällaisia esityksiä olisi hyvä käynnistää tämän hallituskauden aikana, [Puhemies: Aika!] jotta me saamme ensi hallituskauden aikana, varmasti yksimielisesti, tehtyä semmoista lainsäädäntöä, [Puhemies koputtaa] joka suojelee meidän lapsiamme ja naisiamme törkeiltä seksuaalirikoksilta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja vastauspuheenvuoro, ministeri Mykkänen, 3 minuuttia.

16.57 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin asiallisista ja hyvistä kysymyksistä ja huomioista tähän vakavaan asiaan. Ensinnäkin täällä useampi edustaja, ainakin edustajat Räsänen, Ruoho ja Niikko, ovat kiinnittäneet huomiota juuri tähän rikoksen määritelmään, ikään kuin onko siinä ainoastaan terrorismiin liittyvät vai voiko siinä olla muitakin selvästi törkeästi Suomen yhteiskuntaa ja yhteiskunnan perusarvoja vastaan hyökkäviä rikoksia, kuten nyt nämä vakavat seksuaalirikokset. Tässäkin asiassa edustaja Räsänen kokeneena on oikeilla jäljillä siltä osin, että haaste on se, että itse asiassa tässä kohtaa ei EU:n takia vaan enemmänkin Euroopan neuvoston piirissä sovittujen sopimusten takia kansalaisuutta säädellään kansalaisuusyleissopimuksessa tavalla, joka viittaa suoraan siihen, että kansallisen turvallisuuden, valtion elintärkeitä etuja vaarantava vakava rikos tietyin edellytyksin voi tämän mahdollistaa, mutta tähän määritelmään on vaikeampi saada sitten esimerkiksi törkeää lapsiraiskausta määriteltyä.

Mutta henkilökohtaisesti lähdän siitä, että suomalaisen oikeustajun näkökulmasta meidän kansallista olemassaoloamme määrittävät myös tietyt perusarvot, joihin ehdottomasti lapsen fyysinen koskemattomuus ja tietty sukupuolten välinen toimintatapa kuuluvat. Ja kannustan kyllä hallintovaliokuntaa ja myös perustuslakivaliokuntaa tarkastelemaan jo tämän mietinnön yhteydessä tätä kysymystä, olisiko meillä tietä, jolla voisimme myös esimerkiksi törkeän lapsiraiskauksen osalta, joka nyt eduskunnassa toisen lakiesityksen myötä on uutena rikosnimikkeenä tulossa, laajentaa tätä kysymystä. Mutta tämä on haasteellinen työ nimenomaan näiden kansainvälisten velvoitteiden takia, ja siinä on tietysti se ymmärrettävä tausta, että kynnys on erittäin korkea ja tässä ei ole kysymys ikään kuin rikoslain jatkamisesta vaan hallintopäätöksestä, jolla estetään tällaisia kansallisen turvallisuuden kannalta strategisesti vaarallisia henkilöitä kansalaisina Suomessa olemasta.

Kansalaisuuslakiin viitattiin myös, olikohan edustaja Ronkainen. Meillähän on ensi vuonna joka tapauksessa valmistelussa sisäministeriössä kansalaisuuslain tarkistaminen, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

minun mielestäni tässä pitää ottaa työn alle myös tarkemmat vaatimukset siitä, mitä edellytetään Suomen kansalaisuuden kohdalla: psykologinen testi, pidempi odotusaika, niin edelleen. Ei ole helppoja keinoja eikä taikatemppuja, mutta tämä on ihan vakavasti otettava, ja tänään annoin siitä ohjeet sisäministeriön johtoryhmässä, että näin myöskin valmistelussa tehdään.

Tiukkuus ehtojen osalta, että täytyy olla sellaiset siteet toiseen maahan ja niin edelleen: nämä myöskin tulevat meidän perustuslain lähtökohdista, että ketään ei jätetä täysin tyhjän päälle, ja väitän, että laki olisi tältä osin kyllä hyvin samanlainen, vaikka nykyinen perussuomalaisen puolue olisi hallituksessa mukana. Mutta silti kannustan tässäkin hallintovaliokuntaa, perustuslakivaliokuntaa tarkastelemaan sitä, onko siellä kohtia, jotka muodostuvat kohtuuttoman vaikeiksi, ja onko niissä tulkinnanvaraa. Perustuslakivaliokunta viime kädessä määrittää tietysti sen Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja tämän lain liikkumavaran välisen suhteen. Tässä on minusta itse asiassa tärkeä ennakkotapaus monella tavalla tähän liittyen.

Varmasti tapauksia tulee olemaan harvoin, ja täytyy myös todeta siitä, miksi tässä on Maahanmuuttovirasto, että tähän ei ole siis tuomio, vaan kyse on hallintopäätöksestä, jolla ikään kuin turvataan Suomen olemassaoloa näissä poikkeuksellisissa hyökkäyksissä Suomea vastaan. Ja totta kai siitä päätöksestä voi valittaa sitten tuomioistuimeen, mihin edustaja Laukkanen täällä viittasi.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tähän asiakohtaan varattu puoli tuntia on käytetty, joten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 17.01.

Keskustelua jatkettiin kello 20.28.

Puhemies Paula Risikko: Nyt sitten jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9 käsittelyä.

20.28 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä esitys jatkaa hallituksen sarjaa esityksistä, jotka ovat oikeansuuntaisia, joskin ehkä hieman liian suppeita ja varsinkin liian paljon myöhässä. En tiedä, olenko aistimassa tässä jonkinlaista vaalien läheisyyttä, että nämä nyt pulpahtavat pintaan.

Keväällä 23.5. oli lähetekeskustelussa lakialoite, jossa ehdotettiin Suomen kansalaisuuden ehtojen tiukentamista. Sen lakialoitteen lähetekeskustelussa käytin puheenvuoron, ja nämä hallituksen esitykset nyt omalta osaltaan vastaavat kahteen kolmesta esittämästäni näkökohdasta.

Toin esille sen, että Suomen kansalaisuus ei suinkaan ulkomaalaiselle ole perusoikeus tai ihmisoikeus, vaan se on etuoikeus. Suomen kansalaisuuden myöntäminen on voimakas oikeustoimi, joka antaa mahdollisuuden moniin asioihin, ja se on eräs parhaista kansalaisuuksista, minkä maailmassa voi saada. Koin ongelmaksi sen, että sitä kansalaisuutta ei sillä hetkellä voitu peruuttaa mistään syystä, ei edes kaksoiskansalaisten osalta minkään ter-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2018 vp

rorismin tai muunkaan syyn johdosta, koska laissa ei ollut sellaista pykälää, jonka perusteella kansalaisuus voitaisiin peruuttaa. Tämä oli mielestäni suuri ongelma, koska ylipäänsäkin kaksoiskansalaisuuksia sekä Suomen kansalaisuuksia myönnetään mielestäni liian helposti. Me voisimme helposti kiristää kansalaisuuden vaatimuksia kielitaito-, integraatio-, työpaikka- ynnä muiden asioiden suhteen, jos me haluaisimme. Meillä olisi siihen kaikki mahdollisuudet kansainvälisten sopimusten, ihmisoikeuksien ja EU-vaatimusten puitteissa, mutta me silti kansallisesti emme ole halunneet sellaista tiukennusta tehdä — tai edes eduskunnan enemmistö ei ole halunnut, kyllähän perussuomalaiset voisivat ne tiukennukset tehdä vaikka tänä iltana.

Mutta kuitenkin edes toiveeseen siitä, että kaksoiskansalaisilta voitaisiin ottaa Suomen kansalaisuus pois tietyin perustein, vastataan osittain tässä hallituksen esityksessä, ja se on niiltä osin mielestäni kannatettava.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.